

Datum

2020-04-21

Vår referens

Tilde Tibblin

Planeringssekreterare

tilde.tibblin@malmo.se

Tjänsteskrivelse**Strategi för tillgodoseendet av arbetskläder i hälsa-, vård- och omsorgsnämndens verksamhet
HVO-2020-580****Sammanfattning**

Den 16 december 2014 beslutade kommunfullmäktige om inriktningen att vård- och omsorgspersonal i brukarnära arbete skulle utrustas med arbetskläder. Efter flertalet utredningar och beslut på området gav hälsa-, vård- och omsorgsnämnden i uppdrag till förvaltningen att skyndsamt ta fram en strategi om på vilket sätt arbetskläder ska tillgodoses i förvaltningen. Förvaltningen har därefter i en arbetsgrupp med representanter från förvaltningens olika avdelningar och fackförbund tagit fram ett förslag på strategi som innebär:

- 1) Samtliga berörda avdelningar köper in egna arbetskläder (s.k. kundägda plagg).
- 2) Tvätten av arbetskläderna inom hemtjänst, hemsjukvård samt verksamheter inom avdelningen för hälsa och förebyggande sker genom avrop av tvättservice från ett kommunövergripande ramavtal.

Tvätten av arbetskläderna inom särskilt boende och korttidsboende sker under en övergångsperiod av medarbetarna själva på plats på boendena. Under hösten 2020 undersöks möjligheterna att tvätten på boenden ska kunna genomföras av anställda med arbetsmarknadsanställning. Skulle denna lösning inte vara genomförbar finns möjlighet till avrop från det kommungemensamma ramavtalet även för dessa verksamheter.

Förslag till beslut

1. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden godkänner förvaltningens förslag till strategi för tillgodoseendet av arbetskläder i hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen vilket innebär:
  - 1) Samtliga berörda avdelningar köper in egna arbetskläder (s.k. kundägda plagg).
  - 2) Tvätten av arbetskläderna inom hemtjänst, hemsjukvård samt verksamheter inom avdelningen för hälsa och förebyggande sker genom avrop av tvättservice från ett kommunövergripande ramavtal.
  - 3) Tvätten av arbetskläderna inom särskilt boende och korttidsboende sker under en övergångsperiod av medarbetarna själva på plats på boendena. Under hösten 2020 undersöks möjligheterna att tvätten på boenden ska kunna genomföras av anställda med arbetsmarknadsanställning. Skulle denna lösning inte vara genomförbar finns möjlighet till avrop från det kommungemensamma ramavtalet även för dessa verksamheter.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse HVON 2020-04-28 Strategi för tillgodoseendet av arbetskläder - uppdaterad efter tvättupphandling

Beslutsplanering

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden 2020-04-28

Ärendet

Bakgrund

Den 16 december 2014 beslutade kommunfullmäktige om inriktningen att vård- och omsorgspersonal i brukarnära arbete skulle utrustas med arbetskläder från och med den 1 januari 2017

(§ 253). Detta ändrades senare till att gälla från och med den 1 januari 2016. Inriktningsbeslutet hade sin bakgrund i skärpta regler från Socialstyrelsen och att gemensamma profilerade arbetskläder kunde underlätta identifiering av personalen.

Efter beslutet har ett antal utredningar gjorts kring om arbetskläderna skulle hyras eller köpas och framför allt har olika varianter av tvätt utretts. Ett första förfrågningsunderlag gick ut i februari 2016 och rörde sig om cirkulationstvätt, dvs. att förvaltningen hyr kläderna av leverantören som äger och tvättar kläderna. Denna upphandling överprövades, och även ett senare beslut om att avbryta upphandling överprövades. Den 14 juni 2017 beslutade kommunstyrelsen att överlämna till hälsa-, vård- och omsorgsnämnden och funktionsstödsnämnden att besluta om på vilket sätt arbetskläder ska tillgodoses i respektive förvaltning (§ 263).

Som en del av beslutet om att samtlig personal som arbetar brukarnära ska förses med arbetskläder har hälsa-, vård- och omsorgsnämnden fått ett utökat kommunbidrag från kommunfullmäktige om totalt 23 miljoner årligen.

Den 5 juni 2018 (§ 29) beslutade hälsa-, vård- och omsorgsnämndens arbetsutskott på delegation att inleda upphandling av cirkulationstvätt av arbetskläder (hyrda plagg). Därefter har upphandling genomförts och en leverantör har överprövat tilldelningsbeslutet. Förvaltningsrätten i Malmö dömde till leverantörens favör i november 2019. På upphandlingsenhetens rekommendation har domen inte överklagats.

Den 17 december 2019 (§ 167) beslutade hälsa-, vård- och omsorgsnämnden att upphäva det tidigare beslutet om upphandling av cirkulationstvätt och att ge förvaltningen i uppdrag att skyndsamt ta fram en strategi om på vilket sätt arbetskläder ska tillgodoses i förvaltningen. Förvaltningen har därefter arbetat i en arbetsgrupp med representanter från samtliga berörda avdelningar, representanter från Kommunal och Vårdförbundet samt representant från upphandlingsenheten för att ta fram ett förslag till strategi.

Författningskrav

Sedan 1 januari 2016 gäller Socialstyrelsens föreskrift *Basal hygien i vård och omsorg* (SOSFS 2015:10). I den finns ett antal hygienkrav listade, bland annat gällande arbetskläder.

I föreskriftens 5 § a) framkommer följande krav gällande arbetskläder: ”Arbetskläder får endast bäras i arbetet. Om arbetet bedrivs på flera platser, får de dock även bäras vid färd mellan dessa. Arbetsklädernas ärmar ska vara så korta att de slutar ovanför armbågen. Arbetskläderna ska bytas dagligen. Om de blir förorenade eller om det annars finns behov av det, ska de bytas så

snart som möjligt.”

I Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om smittrisker (AFS 2018:4) står följande: ”För de arbetstagare som omfattas av Socialstyrelsens krav på arbetskläder enligt Socialstyrelsens föreskrifter om basal hygien i vård och omsorg ska arbetsgivaren se till att arbetstagare tar av arbetskläderna när arbetsdagen är slut. Arbetsgivaren ansvarar för att arbetskläder som är använda hålls åtskilda från andra kläder, tvättas i minst 60 °C och förstörs vid behov” (§ 16).

Förvaltningens förslag till strategi

Att tillgodose samtlig vård- och omsorgspersonal i brukarnära arbete med arbetskläder så snart som möjligt är av högsta prioritet. Med bakgrund i att tidigare upphandlingar av cirkulationstvätt överprövats och att arbetet dragit ut på tiden förordar förvaltningen en annan lösning än upphandling av cirkulationstvätt.

Förvaltningens förslag till strategi för tillgodoseendet av arbetskläder är:

- 1) Samtliga berörda avdelningar köper in egna arbetskläder (s.k. kundägda plagg).
- 2) Tvätten av arbetskläderna inom hemtjänst, hemsjukvård samt verksamheter inom avdelningen för hälsa och förebyggande sker genom avrop av tvättservice från ett övergripande ramavtal.
- 3) Tvätten av arbetskläderna inom särskilt boende och korttidsboende sker under en övergångsperiod av medarbetarna själva på plats på boendena. Under hösten 2020 undersöks möjligheterna att tvätten på boenden ska kunna genomföras av anställda med arbetsmarknadsanställning. Skulle denna lösning inte vara genomförbar finns möjlighet till avrop från det kommungemensamma ramavtalet även för dessa verksamheter.

Inköp av arbetskläderna

Malmö stad har möjlighet att avropa arbetskläder från ett ramavtal via SKL Kommentus, ett bolag ägt av SKR och kommuner vars uppdrag är att erbjuda offentlig sektor avtal och tjänster inom offentliga inköp och HR. Detta gör att kläder kan köpas in tämligen omgående. Ramavtalet sträcker sig t.o.m. 2020-06-19 med möjlighet till två års förlängning.

Det som ska köpas in är 7 uppsättningar arbetskläder (bussarong och byxa) per medarbetare, totalt till cirka 5 000 medarbetare. Kostnaden för inköp av arbetskläderna beräknas till cirka 4,5 miljoner kronor samt ett tillägg på 1,4 miljoner kronor för tryck av Malmö stads logga på kläderna samt chipning av kläderna som kommer att fungera som identifiering av hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningens kläder hos tvätterier. Totalt beräknas alltså inköpskostnaden till 5,9 miljoner kronor för arbetskläderna.

Leverantören av arbetskläder är enligt ramavtalet i första hand: Fristads AB och i andra hand: Almedahls Alingsås AB. De kläder som ingår i ramavtalet bedöms uppnå förvaltningens kvalitetskrav kring bland annat slitstyrka, funktion och komfort. Tidigare har en arbetsgrupp med medarbetare varit med och tagit fram färgerna vinröd och marinblått för de tilltänkta arbetskläderna. Från detta kommer förvaltningen att behöva göra avsteg i och med att kläderna föreslås köpas in genom befintligt ramavtal. Inom avtalet finns endast färgerna turkos, cerise och marinblå i sortimentet.

På grund av rådande covid 19-pandemi har förvaltningen beslutat att redan köpa in ett antal

arbetskläder från detta ramavtal. Det rör sig den 14 april 2020 om totalt 5 350 bussaronger och 4 000 par byxor som levererades till kommunen under vecka 16. Dessa kläder kommer att användas av hemtjänst och hemsjukvård.

En utmaning som identifierades redan under utredningarna som gjorts sedan 2014 är förutsättningarna runt om i förvaltningens lokaler, boenden och hemtjänstlokaler. Detta har under åren sedan kommunfullmäktige fattade principbeslutet om arbetskläder inom vård och omsorg undersöks och inventerats, i vissa lokaler är åtgärder genomförda, men det kvarstår att göra anpassningar i ett antal lokaler, främst inom särskilt boende, där det kan förekomma platsbrist för förvaringen av arbetskläder. Det ska dock tilläggas att problemet hade funnits även om förvaltningen valt att hyra plagg.

Tvätt av arbetskläderna

Under mars-april 2020 genomför upphandlingsenheten en kommunövergripande upphandling av tvättservice för funktionsstödsförvaltningen, förskoleförvaltningen, hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen, serviceförvaltningen och det kommunala bolaget Parkeringsövervakning i Malmö AB. I tvättservice ingår hämtning av smutsig tvätt, tvätt av arbetskläderna enligt hygienkrav och lämning av ren tvätt.

I det avtal som föreslås i upphandlingen garanteras inga volymer och betalningen för tjänsten kommer att ske i efterhand och därmed betalar förvaltningen endast för faktiskt antal tvättar. Att det är verksamheternas behov som kommer att styra frekvensen för tvättservice framgår i förfrågningsunderlaget. Föreslagen avtalstid är 2020-05-01 – 2022-04-30 med möjlighet till ytterligare två års förlängning. Enligt nya krav i lagen om offentlig upphandling måste upphandlingen ha ett tak för totalt värde av de köpta tjänsterna under avtalsperioden, den här upphandlingen har ett tak om 35 miljoner för fyra år, taket omfattar samtliga förvaltningars och bolags köp av tjänst. Om taket nås behöver en ny upphandling genomföras.

Vid utvärdering av anbuden är lägst pris enda kriterium för tilldelning. Den 8 april 2020 fattades beslut om tilldelning till en leverantör där priset för tvätt är 10 kronor per uppsättning. Avtalsspärren gäller till den 20 april 2020 vilket innebär att om inte tilldelningsbeslutet överprövas kan avtal ingås med leverantör den 21 april. Vid kontroll med Förvaltningsrätten i Malmö den 21 april hade ingen överprövning kommit in.

Den kommunövergripande upphandlingen innebär att upphandlingsenheten kommer att ha ansvaret för att förvalta avtalet och sköta uppföljningar av avtalet, i nuläget planeras kvartalsvisa uppföljningar från upphandlingsenhetens sida, både gällande kostnader och kvalitet.

Tvätten av arbetskläderna inom särskilt boende och korttidsboende föreslås att under en övergångsperiod skötas av medarbetarna på plats på boendena i befintliga tvättmaskiner. En utredning av möjligheterna för att arbetsmarknadsanställda personer ska hantera tvätten av arbetskläder planeras till hösten 2020. I utredningen behöver det bland annat undersökas vilka former av arbetsmarknadsanställning som kan vara aktuella på både kort och längre sikt och samverka med fackliga organisationer behöver genomföras. Om utredningen visar att denna lösning inte är genomförbar finns möjlighet till avrop från det kommungemensamma ramavtalet även för dessa verksamheter.

Oavsett hur kläderna kommer att tvättas kommer förvaltningen att ta fram rutiner som säkerställer att kläderna tvättas och organiseras enligt gällande krav och för att optimera användandet.

Förvaltningens bedömning

Under 2014 utredde stadskontoret (STK-2014-625) införandet av arbetskläder. Deras bedömning, efter remissrunda till bland annat samtliga stadsområdesnämnder där äldreomsorgen då var placerad, var att förorda cirkulationstvätt av hyrda plagg, bland annat på grund av att det ansågs mer ekonomiskt fördelaktigt att hyra arbetskläder. Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningens nuvarande bedömning skiljer sig från stadskontorets dåvarande bedömning på följande sätt:

- I den dåvarande utredningen beräknades livslängden på plagg till 1-2 år. Den beräkningen utgjorde sedan grunden för de ekonomiska beräkningarna. Enligt ramavtalet som förvaltningen nu föreslår att kläder ska avropas från anges också livslängden till minst ett år. Trots detta är den faktiska livslängden beräknad till 6-8 år vilket påverkar de ekonomiska skillnaderna mellan hyrt och kundägt gods. Vid en upphandling av cirkulationstvätt måste upphandlingen göras om efter fyra år och kläderna måste lämnas tillbaka oavsett om de har flera års livslängd kvar. Vid kundägt gods kan kläderna användas tills de faktiskt måste bytas ut, möjligheter finns också att vid behov reparera kläder.
- Förutom att det är ekonomiskt mer fördelaktigt att kunna använda kläderna tills de är helt förbrukade finns också en viktig hållbarhetsaspekt i att använda kläderna fullt ut. Textilindustrin är en miljöbelastande verksamhet framför allt i produktionsleden där stora mängder råvaror, energi, vatten och kemikalier används¹. Att köpa nya kläder trots kvarvarande livslängd innebär alltså en onödig miljöpåverkan.
- Kostnaden för arbetskläder som angavs i utredningen från 2014 var: 13,4 miljoner per år för cirkulationstvätt och hyrgods och 20,5 miljoner år 1 och sedan 14,8 miljoner per år för kundägt gods. Sex år har gått sedan den utredningen genomfördes vilket gör kostnaden svår att jämföra med dagens. Dessutom gjordes den uträkningen på ett annat antal anställda än idag och den utgick från att tvätt skulle ske på arbetsplatsen. Det framgår heller inte hur många uppsättningar kläder beräkningen är gjord på. Detta kan alltså inte helt jämföras med inköpskostnaden på 5,9 miljoner kronor enligt dagens beräkning, och hur stor kostnad som tvätten kommer att stå för årligen är svårt att beräkna innan det är klart exakt vilka verksamheter som kommer att nyttja tvättstjänsten.

Dessutom har förvaltningen nu erfarenheter av överprövningar av flera upphandlingar vilket i sig har skjutit fram tillgodoseendet av arbetskläder med flera år. Med anledning av att hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen är en stor kund finns anledning att tro att en ny upphandling av cirkulationstvätt också kan komma att överprövas. Upphandlingsenheten rekommenderar också hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen att köpa arbetskläderna, historiskt vittnar de om erfarenheter av många dolda kostnader, bland annat kopplat till avskrivning och svinn, vid avtal om cirkulationstvätt. Att upphandlingsenheten har ansvaret att förvalta avtalet om tvättstjänst är också något som förvaltningen bedömer som positivt med förslaget.

---

¹ Naturvårdsverket – Hållbara textilier, <http://www.naturvardsverket.se/hallbara-textilier/> (hämtad 2020-03-31)

Ansvariga

Helen Martinsson, avdelningschef

Gisela Öst, förvaltningsdirektör